

A Novel and Integrated Mediation Model in the Court of Arbitration for Sport: A Practical Approach to Resolving Sports Disputes

Sajjad Abarghouinejad¹, Leila Raisi², Masoud Raei³

Abstract

Due to the rapid expansion of the sports industry and the increasing financial and legal disputes arising from sports activities, alternative dispute resolution methods—especially mediation—have gained significant attention as an innovative and effective approach. This study examines the effectiveness of mediation in resolving sports disputes within the framework of the Court of Arbitration for Sport. The primary objective is to determine whether mediation can reduce resolution time and legal costs while integrating successful international practices to enhance domestic legal frameworks. Employing a descriptive-analytical approach and documentary research, updated data were analyzed. Findings indicate that mediation, compared to traditional judicial processes, significantly accelerates dispute resolution, reduces legal expenses, and preserves confidentiality. A comparative analysis with international jurisprudence like, Common law and Romano-Germanic Law systems, reveals both strengths and weaknesses, suggesting that successful international experiences can be adapted to improve Iran's legal procedures. Accordingly, recommendations such as updating mediation laws, mandating mediation clauses in sports contracts, and organizing specialized training programs are proposed.

Keywords: Mediation, Court of Arbitration for Sport, Sports Dispute Resolution

¹ . Department of International Public Law, Isf.C., Islamic Azad University, Isfahan, Iran

² . Department of International Public Law, Isf.C. , Islamic Azad University, Isfahan, Iran. (Corresponding author) leila.raisi@khuisf.ac.ir

³ . Department of Law, najafabad.C. , Islamic Azad University, najafabad, Iran.

Detailed abstract

Introduction

The sports industry has become a global enterprise with complex competition and large financial investments along with international contracts and cross-border transactions over recent decades. The expansion of the sports industry has resulted in increased legal and financial disputes between athletes, clubs, sponsors, and sports organizations. Traditional litigation stands as a common method but regularly falls short in delivering timely, economical solutions that maintain relationships in the sports industry. Mediation serves as a voluntary alternative dispute resolution method which maintains confidentiality while providing a non-adversarial means to solve conflicts. The Court of Arbitration for Sport (CAS) framework now identifies mediation as an effective way to settle sports-related disputes. The research investigates how CAS mediation practices can guide the transformation of Iran's sports dispute resolution system to match international standards alongside domestic legal frameworks.

Method

The research utilized qualitative methods in combination with descriptive analysis to study its subject matter. The study analyzed documents from multiple sources including international legal texts and academic literature alongside CAS institutional regulations and comparative legal systems. The study sought to assess mediation procedures within CAS while determining their suitability for implementation in Iran's legal framework.

The study examined primary and secondary documents such as official CAS procedural rules along with scholarly works on mediation in international sports law and comparative analyses of common law and Romano-Germanic systems as well as the Singapore Convention. Sources were chosen based on their ability to deliver relevant information and credible insights into mediation's legal and practical application in sports dispute resolution.

The study incorporated case studies and empirical reports which demonstrated the application and results of mediation within CAS specifically addressing commercial and contractual professional sports disagreements. Instead of statistical software the study depended on legal reasoning, doctrinal analysis and cross-system comparison to discover strengths and challenges and the potential transferability of international models into the Iranian legal system.

The study carefully examined the framework of mediation processes alongside mediator responsibilities and the legal enforceability of agreements to ensure consistency with global standards. The researcher developed practical recommendations based on active legal practice through this method.

Results

Research into CAS mediation shows important results about its effectiveness and viability for sports conflict resolution in other legal systems such as Iran. Both statistical proof and practical experiences at CAS show that mediation processes have achieved high success rates. Legal literature and CAS reports show that about 60% of mediation cases in commercial and contractual disputes like player transfers and sponsorship agreements reach mutually agreed settlements. Certain subcategories show success rates between 80 and 90% which demonstrates the method's ability to create long-lasting beneficial results for all parties involved.

The CAS applies mediation primarily to cases that come under the Ordinary Division which includes contract violation issues and disputes between clubs and sports professionals. Disciplinary cases involving doping or match-fixing do not form part of this process. Mediation shows its usefulness as a platform for constructive communication and reaching limited settlements, even in cases where disciplinary actions lead to commercial consequences.

Compared to traditional arbitration or court litigation, CAS mediation demonstrates notable advantages: CAS mediation brings about reduced legal costs while simultaneously minimizing the time needed for resolution and sustaining business partnerships. The main reason for this effectiveness lies in mediation's non-adversarial approach along with the confidential nature of its proceedings and the voluntary involvement of all parties. The parties maintain complete authority over the resolution outcome through this process which differs from arbitration because arbitration results in decisions that must be followed as determined by a panel.

The CAS mediation rules represent a significant development since they successfully integrate flexible procedures with enforceable outcomes. The mediation process operates informally without binding consequences but produces written settlements signed by both parties and the mediator. The written settlement agreement obtained from CAS mediation becomes legally binding as a contract in Switzerland where CAS is located. These agreements become directly enforceable in domestic courts of signatory states through alignment with the Singapore Convention on Mediation which provides cross-border legal security to parties.

The research presents comparative analysis results between CAS and various other legal systems. Mediation has become a standard practice in common law jurisdictions where it receives broad institutional support especially in commercial dispute resolution because users report high satisfaction from its confidential and flexible nature. Within Romano-Germanic legal systems mediation receives formal structure through legal frameworks designed to ensure that mediated agreements achieve enforceability. The CAS model combines aspects of both: The CAS model provides a framework for voluntary negotiation through established procedural rules that maintains a focus on enforceability.

The study reveals that Iranian culture provides a solid basis for adopting CAS-style mediation because Islamic jurisprudence and traditional practices inherently support reconciliation and friendly dispute resolution methods. The current legal framework of Iran lacks detailed mediation rules with significant gaps in sports law. The current absence of standardized procedures reveals a pressing need to update and formalize practices to meet international requirements.

Research indicates that mediation at CAS reduces formal court and arbitration panel caseloads while improving dispute resolution quality through a focus on parties' interests instead of legal positions. The introduction of a CAS-based framework into Iran would create a dispute resolution system that functions more effectively and ethically while increasing efficiency for the nation's expanding sports industry.

Conclusion

Research shows mediation processes utilized at the Court of Arbitration for Sport (CAS) provide an effective and efficient framework for resolving sports-related disputes. The CAS mediation framework delivers a solution which balances rapid resolution and confidentiality with cost savings alongside flexible and enforceable outcomes as an effective substitute for both conventional court proceedings and binding arbitration. The Court of Arbitration for Sport (CAS) mediation achieves notable success rates in commercial and contractual disputes

within the sports industry, especially regarding player transfers, sponsorship disagreements, and employment contracts.

The research shows that the CAS model incorporates best practices from common law and Romano-Germanic legal traditions while presenting a hybrid system that can function as an adaptable framework for other legal jurisdictions. The alignment with the Singapore Convention on Mediation strengthens international enforcement of mediated agreements thus making it more attractive for resolving cross-border sports disputes.

The research points to strong justification for Iran to initiate legal reforms. The current legal system shows a deficit in institutional support and precise regulations despite existing informal mediation practices based on Islamic jurisprudence and cultural norms which could guide structured sports mediation. Implementing the CAS model while adopting international conventions and learning from comparative legal systems will enable Iran to update dispute resolution procedures while decreasing court workloads and strengthening legal stability within the sports sector.

The suggested reforms call for updating national legislation to establish legal recognition and regulation of mediation practices within sports, requiring mediation provisions to be included in sports contracts and creating structured training programs for mediators. The execution of these reforms would create a legal environment that enables easier access and efficient resolution of sports disputes while establishing harmony in the process.





(دستاوردهای نوین در حقوق عمومی)

فصلنامه دستاوردهای نوین در حقوق عمومی، سال چهارم، شماره چهاردهم، تابستان ۱۴۰۴

مدل نوین و یکپارچه میانجیگری در دیوان بین‌المللی داوری ورزش: رویکردی کاربردی در حل و فصل اختلافات

سجاد ابرقویی نژاد^۱، لیلا رئیسی^۲، مسعود راعی^۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۲/۲۰

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۱/۰۳

چکیده

با گسترش سریع صنعت ورزش و افزایش اختلافات مالی و حقوقی ناشی از فعالیت‌های ورزشی، استفاده از روش‌های جایگزین حل اختلاف به ویژه میانجیگری به عنوان روشی نوین و کارآمد اهمیت بیشتری پیدا کرده است. این پژوهش کارآمدی میانجیگری در حل اختلافات ورزشی در چارچوب دیوان داوری ورزش را مورد بررسی قرار می‌دهد. هدف اصلی تحقیق، تعیین اینکه آیا استفاده از میانجیگری می‌تواند زمان و هزینه‌های حل اختلافات را کاهش دهد و با بهره‌گیری از تجربیات موفق بین‌المللی، چارچوب‌های حقوقی داخلی را بهبود بخشد، می‌باشد. روش تحقیق از رویکرد توصیفی-تحلیلی و مطالعه اسنادی بهره برده و داده‌های به‌روز، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته‌اند. نتایج نشان می‌دهد که میانجیگری نسبت به فرآیندهای قضایی سنتی، با افزایش سرعت حل اختلاف، کاهش هزینه‌های حقوقی و حفظ محرمانگی اطلاعات، عملکرد مؤثری در حل اختلافات ورزشی دارد. با تحلیل تطبیقی با نظام‌های بین‌المللی از جمله نظام‌های کامن‌لا، کنوانسیون سنگاپور و نظام رومی ژرمنی، نقاط قوت و ضعف رویکردهای موجود را آشکار ساخته و امکان انتقال تجربیات موفق بین‌المللی به نظام حقوقی ایران را مطرح می‌کند. بر این اساس، پیشنهاداتی نظیر به‌روزرسانی قوانین میانجیگری، الزام درج بندهای میانجیگری در قراردادهای ورزشی و برگزاری دوره‌های آموزشی تخصصی ارائه شده است.

واژگان کلیدی: میانجیگری؛ دیوان داوری ورزش؛ حل اختلافات ورزشی

^۱. گروه حقوق بین‌الملل، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران.

^۲. گروه حقوق بین‌الملل، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران. (نویسنده مسئول).

leila.raisi@khuish.ac.ir

^۳. گروه حقوق، واحد نجف‌آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف‌آباد، ایران

۱- مقدمه

در دنیای امروز، ورزش به عنوان یکی از حوزه‌های پویای اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی، شاهد تحولات چشمگیری بوده و با ورود سرمایه‌های کلان و برگزاری مسابقات بین‌المللی، به یک صنعت چند بعدی و رقابتی تبدیل شده است. افزایش تعداد مسابقات، قراردادهای تجاری گسترده و تعهدات پیچیده ورزشی، زمینه بروز اختلافات مالی و حقوقی را فراهم آورده است. این اختلافات که ناشی از تعهدات قراردادی، مسئولیت‌های مالی و مسائل حقوقی مرتبط با فعالیت‌های ورزشی می‌باشند، نه تنها موجب افزایش هزینه‌های اقتصادی و حقوقی می‌شوند، بلکه تأثیرات منفی بر روابط، اعتبار و عملکرد سازمان‌ها و ورزشکاران دارند. با وجود اینکه مراجعه به دادگاه به عنوان رایج‌ترین شیوه حل و فصل اختلافات در جامعه مطرح است، این روش لزوماً بهترین گزینه برای همه موارد نیست؛ زیرا طبیعت هر اختلاف مستلزم رویکرد و شیوه متفاوتی است. (شعاعی، ۱۴۰۲) از این رو، روش‌های جایگزین حل اختلاف همچون داوری و به ویژه میانجیگری، به عنوان راهکارهایی نوین و مؤثر مطرح شده‌اند. میانجیگری به عنوان یک فرایند اختیاری و غیرالزام‌آور که در آن طرفین اختلاف با حضور یک شخص ثالث بی‌طرف به گفت‌وگو و مذاکره می‌پردازند، مزایای فراوانی از جمله سرعت در رسیدگی، کاهش هزینه‌های حقوقی و مالی، حفظ محرمانگی و انعطاف‌پذیری را به همراه دارد. اگر میانجیگری موفق نباشد، طرفین همچنان آزادند که به روش‌های قضایی یا داوری مراجعه کنند؛ به عبارت دیگر، هیچ چیزی از دست نرفته و تمامی حقوق حفظ می‌شود. شکل دیگر از جایگزین‌های حل اختلاف، سازش به روش خصوصی و دوستانه‌ی حل و فصل اختلافات بشری شهرت دارد. گفته شده است که حدود ۴۲۵ سال پیش از میلاد، آیین رسیدگی سازش به سبک کنونی، در برخی از کشورها مورد استفاده قرار می‌گرفت. گزارشات ملی کشورهای مختلف، درمورد کنگره‌ی حقوق تطبیقی که در سال ۱۹۷۸ در بوداپست مجارستان برگزار شد و موضوع آن «رجوع به سازش، جهت حل و فصل اختلافات» بود، حاکی از این بودند که روش سازش، قبل از روش‌های دیگر به‌ویژه درمورد اختلافاتی از قبیل اختلافات خانوادگی و اختلافات ناشی از کار مورد استفاده قرار می‌گیرد. (ابهری و همکاران، ۱۴۰۱) درنهایت داوری یا حکمیت روشی دیگر از جایگزین‌های حل اختلاف می‌باشد. بند الف ماده ۱ قانون داوری تجاری بین‌المللی بیان می‌دارد: «داوری» عبارت است از رفع اختلاف بین متداعیین در خارج از دادگاه به وسیله شخص یا اشخاص حقیقی یا حقوقی مرضی الطرفین یا انتصابی. در تعریف داوری چنین گفته شده است که: «داوری یا حکمیت یعنی فصل خصومت به وسیله اشخاص، بدین معنا که اصحاب دعوی به میل و اراده خود موافقت می‌کنند که به جای آن که دعاوی آنان در مراجع دادگستری رسیدگی شود، حل اختلاف را به افراد مورد اعتماد خود واگذار کنند» (کاکنون، ۱۳۹۱)

از میان اشکال مختلف روش‌های جایگزین حل اختلاف، میانجیگری به ویژه در حل و فصل دوستانه و مسالمت‌آمیز اختلافات ورزشی مفید است. میانجیگری با ایجاد فرصت گفت‌وگو میان طرفین و تلاش برای دستیابی به راه‌حلی متقابل، به حفظ تعادل روابط شخصی، ورزشی و تجاری کمک می‌کند. (شعاعی و اعراب شیبانی، ۱۴۰۱) این روش، برخلاف داوری یا مراجعه به دادگاه، تصمیم الزام‌آوری را تحمیل نمی‌کند؛ بلکه تنها راه‌حلی ارائه می‌دهد که در صورت عدم موفقیت، امکان مراجعه به سایر مراجع همچنان فراهم است. از این رو، میانجیگری به دلیل عدم پیچیدگی در فرآیند، گزینه‌ای مطلوب برای حل اختلافات ورزشی به شمار می‌رود.

تجربه‌های میانجی‌گران و وکلا نیز نشان می‌دهد که میانجیگری به دلیل کاهش چشمگیر هزینه‌ها و امکان حفظ محرمانگی اطلاعات، نرخ موفقیت بسیار بالایی دارد؛ به طوری که در پرونده‌های مختلف نرخ موفقیت این روش به طور میانگین حدود ۸۰ درصد گزارش شده و در برخی موارد حتی به ۸۵ یا ۹۰ درصد نیز می‌رسد. آمارها و شواهد عینی موجود نشان می‌دهند که میانجیگری، به ویژه در اختلافات ناشی از قراردادهای مالی و تجاری ورزشی، می‌تواند به شکل قابل توجهی مفید واقع شود؛ به عنوان نمونه، پرونده‌ای که در سال ۱۹۹۹ میانجیگری بین یک بوکسور معروف و مدیر مدیریت ورزشی صورت گرفت، نشان داد که با استفاده از میانجیگری، اختلاف ظرف ۷۲ ساعت حل و فصل شده و از بروز هزینه‌های گزاف و زمان‌بر دادرسی جلوگیری شد. (دی الویرا، ۲۰۱۷)^۱

با توجه به نرخ موفقیت بالای میانجی‌گری در حل و فصل اختلافات و تأکید نظام‌های حقوقی مختلف بر این روش، قانون‌گذاران ایرانی نیز با الهام از آموزه‌های دینی و تجارب بین‌المللی، به تدریج به توسعه و نهادینه‌سازی میانجی‌گری در نظام حقوقی کشور پرداخته‌اند، همچنین توجه عمیق حقوق اروپائی و اسناد منطقه‌ای و جهانی به این موضوع و آثار مثبت این رویکرد و آمار فزاینده حل و فصل منازعات ارجاع شده به اشخاص و نهادهای میانجیگر در دیگر کشورها و زمینه فقهی و آموزه‌های دینی به ویژه با تعبیری مثل «عفو» و «مصالحه» و تشویق به حل و فصل کدورت و اختلاف بین مردم سبب رویکرد مقنن ایران به این تأسیس شد. مقنن به تدریج توصیه عدم تمرکز حاکمیت در امر قضا و واگذاری بخشهای کوچک پروسه مدنی و کیفری به بخشهای غیرحکومتی را در دستور کار قرار داد تا این که در سال ۱۳۹۲ قدم جدی را در حوزه کیفری با وضع ماده «۸۲» ۲۴ قانون آئین دادرسی کیفری برداشت. (موسوی، ۱۴۰۰)

در همین راستا، دیوان داوری ورزش به عنوان نهاد تخصصی حل اختلافات ورزشی از سال ۱۹۹۹ با بهره‌گیری از رویکرد میانجیگری، تحولی در روند حل اختلافات ایجاد نموده است. با گذشت زمان و تغییرات عمده‌ای که از جمله ایجاد بخش‌های داوری عادی و تجدیدنظر، استقلال مالی دیوان و تغییر در ساختارهای اجرایی رخ داده است، دیوان داوری ورزش توانسته است به طور مؤثری به نیازهای ویژه صنعت ورزش پاسخ دهد. این تحولات نشان از تطبیق دیوان با نیازهای روز ورزش دارد و سازمان‌های ورزشی برجسته بین‌المللی نیز به طور گسترده‌ای صلاحیت دیوان را پذیرفته‌اند (سبحانی و دیگران، ۱۴۰۰).

ضمناً کنوانسیون میانجیگری سنگاپور^۲ با ایجاد یک چارچوب حقوقی بین‌المللی برای اجرای توافقات میانجیگری، تفاوت‌های قابل توجهی را نسبت به رویه‌های سنتی میانجیگری به وجود آورده است. این کنوانسیون با تأکید بر توافق صریح طرفین و الزام کشورهای طرف قرارداد به اجرای توافق‌های میانجیگری، می‌تواند به عنوان الگوی جدیدی برای بهبود و استانداردسازی رویه‌های میانجیگری در سطح بین‌المللی و حتی در کشورهایی مانند ایران مورد استفاده قرار گیرد. از این رو، بررسی تطبیقی کنوانسیون سنگاپور با سایر چارچوب‌های میانجیگری نشان می‌دهد که انتقال تجربیات موفق و به‌روزرسانی قوانین داخلی بر مبنای اصول و مفاد این کنوانسیون می‌تواند منجر به بهبود کارایی و اثربخشی میانجیگری در حل اختلافات ورزشی گردد. (مقدم ابریشمی، ۱۴۰۰)

پژوهش حاضر با هدف بررسی کارایی میانجیگری در حل اختلافات ورزشی در چارچوب فعالیت‌های دیوان داوری ورزش تدوین شده است. هدف اصلی این پژوهش، بررسی آن است که آیا استفاده از میانجیگری می‌تواند به‌طور مؤثر

^۱ De Oliveira

^۲ Singapore Convention

اختلافات ورزشی را حل کند و چگونه می‌توان تجربیات موفق بین‌المللی را در بهبود چارچوب‌های حقوقی ایران به کار برد. همچنین، این تحقیق به دنبال استخراج مزایا، چالش‌ها و محدودیت‌های موجود در استفاده از میانجیگری در حوزه‌های مالی و قراردادی ورزشی می‌باشد تا بتواند با ارائه پیشنهاداتی کاربردی، زمینه بهبود روندهای حل اختلاف ورزشی را فراهم آورد.

ضرورت انجام این پژوهش به دو جنبه مهم اقتصادی و حقوقی بازمی‌گردد. از منظر اقتصادی، اختلافات ورزشی موجب افزایش هزینه‌های حقوقی و مالی می‌شود و سیستم‌های قضایی سنتی با روندهای طولانی، بار مالی قابل توجهی را بر دوش طرفین می‌گذارند. از منظر حقوقی، پیچیدگی‌های موجود در قراردادها و عدم انطباق قوانین با تحولات روز ورزش، نیاز به راهکارهای نوین و منعطف را ایجاد کرده است. بنابراین، ارائه یک روش حل اختلاف مبتنی بر میانجیگری که امکان حفظ روابط و کاهش هزینه‌ها را فراهم آورد، می‌تواند به عنوان یک راهکار کارآمد و نوین مورد استفاده قرار گیرد.

پژوهش حاضر از نوع کاربردی بوده و با بهره‌گیری از روش توصیفی-تحلیلی انجام شده است. در گام اول، اطلاعات لازم از طریق مطالعه اسنادی و بررسی منابع کتابخانه‌ای به دست آمده است. منابع مورد استفاده شامل قوانین و مقررات دیوان داور ورزش، کنوانسیون‌های بین‌المللی مرتبط با میانجیگری از جمله کنوانسیون سنگاپور، مقالات علمی داخلی و خارجی، رویه‌های داور در نظام‌های حقوقی مختلف و همچنین پیشینه‌ی حقوقی ایران در زمینه حل اختلافات ورزشی بوده‌اند.

در مرحله دوم، از روش تحلیل تطبیقی استفاده شده است تا مدل میانجیگری در دیوان داور ورزش با نظام‌های حقوقی کامن‌لا، رومی-ژرمنی و همچنین چارچوب حقوقی موجود در ایران مقایسه شود. هدف از این مقایسه، شناسایی ظرفیت‌های قابل انتقال و تطبیق‌پذیر در نظام حقوقی کشور، و ارائه‌ی راهکارهایی عملی برای بهبود فرآیند حل اختلافات ورزشی در ایران است. با توجه به ماهیت حقوقی موضوع، تحلیل‌ها بیشتر مبتنی بر محتوای اسناد حقوقی و ساختارهای قانونی بوده و تلاش شده است تا ضمن بررسی جنبه‌های نظری و اجرایی، پیشنهاداتی متناسب با شرایط حقوقی ایران ارائه شود.

اهداف اصلی پژوهش عبارتند از: نخست، بررسی جایگاه میانجیگری در حل اختلافات ورزشی در دیوان داور ورزش؛ دوم، تحلیل و مقایسه تطبیقی میان رویکردهای میانجیگری در نظام‌های حقوقی بین‌المللی؛ سوم، ارائه پیشنهادات کاربردی برای به‌روزرسانی قوانین و بهبود فرایندهای حل اختلاف ورزشی است. این اهداف از هر دو منظر نظری و عملی اهمیت فراوانی دارند و می‌توانند زمینه‌های تحول در سیستم‌های حل اختلاف ورزشی را فراهم آورند.

با توجه به موارد فوق، سؤال کلی پژوهش به این صورت مطرح می‌شود: آیا استفاده از میانجیگری به عنوان روشی نوین در دیوان داور ورزش می‌تواند به‌طور مؤثر اختلافات ورزشی را حل کند و چگونه می‌توان از تجربیات موفق بین‌المللی برای بهبود چارچوب‌های حقوقی ایران بهره برد؟ پاسخ به این سؤال می‌تواند راهگشای تدوین سیاست‌های نوین و اجرای راهکارهای کاربردی در حوزه حل اختلافات ورزشی بوده و در نهایت به کاهش هزینه‌ها، افزایش سرعت رسیدگی و حفظ روابط مثبت میان طرفین منجر شود.

در پژوهش حاضر، چند فرضیه اصلی مطرح شده که به بررسی کارایی میانجیگری در حل اختلافات ورزشی می‌پردازد. فرضیات تحقیق به طور کلی به شرح زیر هستند:

≠ میانجیگری، به دلیل ویژگی‌های منحصربه‌فردی مانند سرعت در حل اختلاف، کاهش هزینه‌های حقوقی و مالی، و حفظ محرمانگی، نسبت به روش‌های قضایی سنتی کارآمدتر عمل می‌کند.

≠ همچنین استفاده از میانجیگری موجب افزایش رضایت طرفین اختلاف و بهبود روابط میان آن‌ها می‌شود؛ چرا که این روش، امکان گفت‌وگو و مذاکره دوسانه را فراهم کرده و از تحمیل تصمیم‌های الزام‌آور جلوگیری می‌کند.

≠ انتقال تجربیات موفق میانجیگری از نظام‌های حقوقی بین‌المللی، به ویژه از کنوانسیون میانجیگری سنگاپور، نظام‌های کامن‌لا و نظام رومی ژرمنی، می‌تواند به بهبود چارچوب‌های حقوقی حل اختلاف ورزشی در ایران کمک کند.

≠ در نهایت، بکارگیری میانجیگری در دیوان داور ورزش منجر به کاهش زمان و هزینه‌های حل اختلاف و افزایش کارایی کلی سیستم حل اختلاف در حوزه ورزشی می‌شود.

این فرضیات به عنوان مبنایی برای تحلیل تطبیقی و ارائه پیشنهادات کاربردی جهت به‌روزرسانی قوانین و رویه‌های حل اختلاف ورزشی در ایران مورد آزمایش قرار گرفته‌اند.

۲- جایگاه میانجیگری در نظام حقوقی ایران

میانجیگری در ایران از دیرباز به شکل‌های غیررسمی و در قالب روش‌های سنتی وجود داشته است؛ زیرا اعتماد عمومی به افراد دارای صفت عادل، مردم را به سمت پذیرش این شیوه سوق می‌داد. در گذشته، افراد با استفاده از کدخداهان یا ریش سفیدی به حل اختلافات می‌پرداختند و هنوز هم ردپایی از این روش‌ها در جامعه مشاهده می‌شود. معرفی رسمی میانجیگری در متون قانونی، بازتاب تغییرات اجتماعی و انتقال از ساختارهای سنتی به الگوهای شهری مدرن است. در این میان، امید این است که مقامات قضایی با اعتماد به میانجیگران، به ویژه از بخش خصوصی، زمینه گسترش این نهاد را فراهم کنند. اگرچه مشارکت میانجیگران می‌تواند به نتایجی مانند جبران خسارات، بازآبادی اجتماعی و کاهش پرونده‌ها منجر شود، اما موانعی چون فقدان فرهنگ مناسب، اعتماد ناکافی دستگاه قضایی به بخش خصوصی و کمبود تخصص میانجیگران در مدیریت دعاوی، ممکن است موفقیت کامل این رویکرد را مختل نماید. در هر حال و با توجه به نرخ موفقیت بالای میانجی‌گری در حل و فصل اختلافات و تأکید نظام‌های حقوقی مختلف بر این روش، قانون‌گذاران ایرانی نیز با الهام از آموزه‌های دینی و تجارب بین‌المللی، به تدریج به توسعه و نهادینه‌سازی میانجی‌گری در نظام حقوقی کشور پرداخته‌اند، همچنین زمینه فقهی و آموزه‌های دینی به ویژه با تعبیری مثل «عفو» و «مصالحه» و تشویق به حل و فصل کدورت و اختلاف بین مردم سبب رویکرد مقنن ایران به این تأسیس شد. (موسوی، ۱۴۰۰)

در سال ۱۳۴۱ طرح تشکیل خانه‌های انصاف و حقوق ابتدا به‌طور آزمایشی به اجرا درآمد و سپس در سال‌های ۱۳۴۴، ۱۳۴۷ و ۱۳۵۶ به‌مراه قانون شورای داور مصوب ۱۳۴۵ پیش از انقلاب اسلامی به تصویب رسید. علاوه بر این، قانون تشکیل دادگاه‌های عمومی و انقلاب ۱۳۷۳ و تصویب آئیننامه اجرایی آن در سال ۱۳۸۱ (هرچند در عمل به

دادرسی مدنی محدود بود) و سپس تصویب قانون شوراهای حل اختلاف، نشان از گام‌های جدی قانون‌گذاران در این مسیر دارد. در همین راستا، مقننین به تدریج توصیه کردند که حاکمیت در امر قضا متمرکز نباشد و بخش‌های کوچک فرآیندهای مدنی و کیفری به نهادهای غیرحکومتی واگذار شوند تا نهایتاً در سال ۱۳۹۲ با وضع ماده «۸۲» قانون آئین دادرسی کیفری، قدمی جدی در حوزه کیفری برداشته شد. در مورد ماده ۸۲ توجه به این نکات لازم است: جرم باید از جرایم تعزیری درجه شش، هفت و هشت باشد؛ مدتی که برای میانجیگری تعیین می‌شود حداکثر سه ماه است و برای یک بار دیگر قابل تمدید است؛ جرم باید از جرایمی باشد که مجازات آن قابل تعلیق است. اساساً مجازات جرایم تعزیری درجه شش، هفت و هشت قابل تعلیق است مگر اینکه از جرایم موضوع ماده ۴۷ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ باشند؛ نقش میانجیگری را می‌توان به شورای حل اختلاف، هر شخص حقیقی یا حقوقی یا موسسات و اگذار کرد. در واقع این اشخاص بین شاکی و متهم داوری می‌کنند؛ اگر جرم از جرایم قابل گذشت باشد و شاکی اعلام رضایت کند تعقیب کیفری موقوف می‌شود والا تعقیب ادامه می‌یابد؛ همانند تعلیق تعقیب، میانجیگری نیز می‌تواند ناظر به جرایم قابل گذشت و غیرقابل گذشت باشد. اگر جرم از جرایم قابل گذشت باشد و نتیجه میانجیگری اعلام گذشت شاکی خصوصی باشد تعقیب کیفری موقوف می‌شود و اگر از جرایم غیرقابل گذشت باشد می‌تواند زمینه تعلیق تعقیب را توسط دادستان فراهم کند. (ساداتی و همکاران، ۱۳۹۹)

حکم این ماده از تأسیسات بسیار خوبی است که در قانون آئین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ پیش‌بینی شده و می‌تواند به کاهش جمعیت کیفری زندان کمک کند. طبق ماده ۸۳ قانون مذکور «نتیجه میانجیگری به صورت مشروح و با ذکر ادله آن طی صورت مجلسی که به امضای میانجیگر و طرفین می‌رسد، برای بررسی و تأیید و اقدامات بعدی حسب مورد نزد مقام قضائی مربوط ارسال می‌شود. در صورت حصول توافق، ذکر تعهدات طرفین و چگونگی انجام آن‌ها در صورت مجلس الزامی است.» آئین نامه میانجیگری در تاریخ ۱۳۹۵ در هفت فصل و ۳۸ ماده به تصویب رئیس قوه قضائیه رسید. در گزارش نهاد ریاست جمهوری هدف از تصویب آئین نامه کاهش تصدیگری حکومت در حوزه قضا (قضازدائی)، احترام به کرامت و ارزش والای انسانی، افزایش مشارکت شهروندان و نهادهای مدنی در فرآیند عدالت کیفری (سیاست جنائی مشارکتی) و کاهش پرونده‌های قضائی، ذکر شده است.

۳- جایگاه میانجیگری در دیوان داوری ورزش

خدمات میانجیگری در دیوان داوری ورزش در ماه مه ۱۹۹۹ معرفی شد. در آن زمان، اوسمین کین، مسئول میانجیگری، اظهار داشت: «شورای بین‌المللی داوری ورزشی ابتکار این عمل را در دست گرفت تا میانجیگری را نیز در کنار داوری مطرح نماید. از آنجایی که مقررات میانجیگری حمایت از بازی منصفانه و روحیه درک متقابل را تقویت می‌کند، این روش برای ورزش بسیار مناسب است» (هاسلر^۱، ۲۰۱۸). دیوان داوری ورزش عمدتاً میانجیگری را در پرونده‌هایی پیشنهاد می‌دهد که در حوزه صلاحیت شعبه رسیدگی عادی قرار دارند؛ از این رو، این روش به‌طور کلی برای اختلافات انضباطی مانند موارد دوپینگ، تبانی یا فساد به کار نمی‌رود.

¹ Hasler

با وجود تعداد نسبتاً محدود پرونده‌های مطرح شده، آمارها نشان می‌دهند که انواع مختلف اختلافات ورزشی از طریق میانجیگری با موفقیت قابل توجهی حل شده‌اند. به عنوان مثال، بیش از ۶۰ درصد از اختلافات فوتبالی مطرح شده مربوط به مسائل نقل و انتقالات بوده و حدود ۳۵ درصد دیگر به اختلافات قراردادی بین باشگاه‌ها، بازیکنان، عاملان و مربیان مرتبط است (ماوروماتی^۱، ۲۰۱۵). حتی علی‌رغم محدودیت‌های قانونی موجود در ماده ۱ قواعد میانجیگری دیوان، حدود ۵ درصد از پرونده‌ها مربوط به اختلافات با ماهیت انضباطی گزارش شده‌اند. از نظر نرخ موفقیت، تقریباً ۶۵ درصد از پرونده‌های ثبت شده میانجیگری به توافق‌نامه موفق حل اختلاف منجر شده‌اند؛ در حالی که ۳۵ درصد دیگر به داوری ارجاع شده و از ۲۵ درصد پرونده‌ها نیز در مراحل اولیه رسیدگی، حتی پیش از برگزاری جلسه میانجیگری، از فرایند خارج شده‌اند. در پرونده‌هایی که جلسه میانجیگری برگزار شده، نرخ موفقیت به حدود ۶۰ درصد گزارش شده و برخی پرونده‌های ارجاع شده در دو سال اخیر احتمال موفقیت میانجیگری را تا ۹۰ درصد نشان داده‌اند (مرکز موریس و لیونز^۲، ۲۰۲۵).

لازم به ذکر است که میانجیگری، به دلیل ماهیت توافقی و رضایی، تنها در صورتی موفق خواهد بود که طرفین به طور کامل برای سازش آماده باشند و تمایل واقعی به یافتن راه‌حلی دوستانه داشته باشند. علاوه بر این، میانجیگری می‌تواند به عنوان روشی مفید برای حل اختلافات مالی و تجاری ناشی از پرونده‌های انضباطی به کار رود؛ به عنوان مثال، در مواردی که یک ورزشکار به اشتباه به استفاده از دوپینگ و مواد مخدر متهم می‌شود و این موضوع منجر به از دست دادن حمایت مالی پرمفعت (اسپانسر) و قراردادهای امضا شده می‌گردد، میانجیگری می‌تواند زمینه گفت‌وگوی سازنده و مذاکره دوستانه را فراهم آورد تا از ورود به فرایندهای طولانی قضایی جلوگیری شود. (کامنکا^۳، ۲۰۲۱)

به طور کلی، جایگاه میانجیگری در دیوان داوری ورزش نشان‌دهنده‌ی یک رویکرد نوین و سریع در حل اختلافات ورزشی است که با استفاده از مقررات حمایتی و فرایندهای دقیق، به کاهش هزینه‌ها، افزایش سرعت رسیدگی و حفظ روابط مثبت بین طرفین منجر شده است. این الگو، که مشابه با رویکرد داوری فوتبال در کمیته میانجیگری فیفاست، به عنوان روشی مؤثر در حل اختلافات مطرح شده است و انتظار می‌رود در آینده نیز با گسترش سیستم میانجیگری، در سایر رشته‌های ورزشی نظیر بوکس، موتورسواری، موتوکراس، شنا، ژیمناستیک، جودو و بسکتبال نیز به کار گرفته شود.

۴- تفاوت میانجیگری و داوری در دیوان

میانجیگری در دیوان داوری ورزش به عنوان یک فرآیند اختیاری، داوطلبانه و انعطاف‌پذیر به طرفین اجازه می‌دهد تا از طریق گفت‌وگو و مذاکره به راه‌حلی رضایی دست یابند؛ این در حالی است که داوری فرایندی رسمی و الزام‌آور محسوب می‌شود و رأی صادره پس از بررسی دقیق اسناد و اظهارات طرفین، به عنوان تصمیم نهایی قابل اجرا تلقی می‌شود (نوشاد^۴، ۲۰۲۰). در میانجیگری، تمامی مراحل بر مبنای توافق طرفین برگزار می‌شود و امکان توقف یا تغییر قواعد توسط طرفین در هر مرحله وجود دارد؛ مدارک تنظیم شده در این فرایند صرفاً به عنوان مبنایی برای گفت‌وگو

^۱ Mavromati

^۲ Muiris-Lyons

^۳ Kamenecka

^۴ Noshadha

مورد استفاده قرار می گیرند و در مراحل بعدی داوری یا مراجع قضایی قابل استناد نیستند. این ویژگی موجب می شود که در صورت عدم دستیابی به توافق نهایی، طرفین همچنان آزادی مراجعه به روش های قضایی یا داوری را داشته باشند.

مهم ترین تفاوت میانجیگری با داوری در این است که مدارکی که در میانجیگری تنظیم شده یا اظهارات طرفین در این مرحله، در رسیدگی های بعدی داوری یا قضایی قابل استناد نیستند؛ برخلاف رسیدگی های داوری دیوان که مشابه دادگاه هستند و تمام اظهارات و لوایح طرفین، آنها را متعهد می نمایند. زمانی که رسیدگی شروع شده باشد و پزل داوری خود را بر مبنای یک توافقنامه داوری معتبر صالح اعلام بداند، پزل کنترل رسیدگی را تا زمان صدور رأی در اختیار خواهد داشت مگر اینکه همه طرفین به صورت دیگری توافق نمایند و درخواست ختم رسیدگی را داشته باشند. در نهایت رسیدگی داوری دیوان داوری ورزش در اکثر قریب به اتفاق موارد منجر به یک رأی داوری الزام آور خواهد شد و مطابق با کنوانسیون نیویورک لازم الاجراست، در حالی که در میانجیگری طرفین اختلاف ممکن است به یک مصالحه نامه دست یابند که مطابق قوانین سوئیس یک قرارداد خصوصی است (ابرقوئی نژاد، ۱۴۰۱). از طرف دیگر در میانجیگری نتیجه یا راه حل به افراد تحمیل نمی شود؛ بلکه باید به صورت داوطلبانه و ارادی توسط طرفین نتیجه گیری می شود. میانجیگری با ارزیابی اختلاف و پیشنهاد راه حل، این روند را تسهیل می کند اما برخلاف داوری هیچ قضاوتی نمی کند. این امر به این معناست که طرفین مالک نتیجه هستند؛ اختلاف مشکل آنهاست؛ نتیجه و راه حل هم متعلق به آنهاست؛ بنابراین احتمال رسیدن به نتیجه ای که بتوانند با آن کنار بیایند بسیار بیشتر است.

در دیوان داوری ورزش، رویکرد میانجیگری ترکیبی از ویژگی های هر دو نظام است؛ از یک سو امکان گفت و گوی دوسویه، حفظ محرمانگی و کاهش هزینه های حقوقی فراهم می آید و از سوی دیگر، با تدوین مقررات مشخص، استانداردهای بین المللی را در فرایند میانجیگری به کار می گیرد. این رویکرد به طرفین اجازه می دهد تا بدون تحمیل تصمیم قطعی، به توافقی دست یابند؛ در حالی که در داوری، پس از آغاز روند و صدور رأی نهایی، طرفین ملزم به پذیرش آن می شوند.

به طور خلاصه، تفاوت اصلی میانجیگری و داوری در دیوان داوری ورزش در میزان اختیاری بودن، انعطاف پذیری فرایند و مالکیت نهایی نتیجه توسط طرفین نهفته است. در میانجیگری، نتیجه به صورت رضایی و بر مبنای توافق طرفین استخراج می شود، در حالی که داوری با صدور رأی الزام آور، به نحوی عمل می کند که تمامی اظهارات و مدارک ارائه شده را به عنوان سند الزام آور در نظر می گیرد. این تفاوت ها نشان می دهد که انتخاب روش مناسب برای حل اختلاف بستگی به شرایط و نیازهای خاص طرفین دارد و انتقال این تجربیات موفق از نظام حقوقی دیوان بین المللی داوری ورزش می تواند به بهبود چارچوب های حقوقی حل اختلاف ورزشی در ایران کمک نماید.

۵- قوانین میانجیگری دیوان داوری ورزش

دیوان داوری ورزش در راستای توسعه و بهبود فرآیند حل اختلافات ورزشی، خدمات میانجیگری خود را به طور مستمر به روز رسانی کرده است. قوانین جدید میانجیگری، که از ۱ سپتامبر ۲۰۱۳ اجرایی شده اند، به صورت شفاف و بدیهی تدوین شده و در هر توافق میانجیگری در دیوان داوری ورزش به کار گرفته می شوند؛ هرچند طرفین در صورت

توافق، می‌توانند از قوانین دادرسی دیگری نیز بهره‌مند شوند، که این امر بیانگر انعطاف‌پذیری فرایند میانجیگری است (ساندو^۱، ۲۰۱۵).

بر اساس ماده ۱، بند ۱ قوانین میانجیگری به عنوان فرآیندی غیررسمی و غیرالزام‌آور تعریف شده است؛ فرآیندی که در آن هر یک از طرفین تعهد می‌کنند با حسن‌نیت و با کمک و مساعدت میانجی، در جهت حل اختلاف ورزشی مربوطه به گفت‌وگو و مذاکره بپردازند. همچنین، ماده ۲ توافق میانجیگری را به این صورت تعریف می‌کند که طرفین توافق می‌کنند تا در هر اختلاف ورزشی، چه ناشی از قرارداد و چه در ارتباط با آن، تسلیم حکم میانجیگری خواهند شد.

این توافق میانجیگری می‌تواند به عنوان شرط میانجیگری در قراردادهای ورزشی یا به صورت توافق جداگانه درج شود. در برخی پرونده‌های بین‌المللی، همانند پرونده «لومکس در مقابل لومکس^۲»، توافق میانجیگری به عنوان سند الزام‌آور تلقی شده است؛ اگرچه طرف مقابل با استدلال عدم الزام آوری آن اعتراض داشته است، اما دادگاه با تأکید بر ایجاد قطعیت کافی، توافق میانجیگری را تأیید نموده است (مرکز بایلی^۳، ۲۰۱۹).

از نظر فرآیند اجرایی، قوانین میانجیگری دیوان داور ورزش مقررات مشخصی برای انتخاب میانجی از میان افراد فهرست‌شده تعیین می‌کند؛ رییس دیوان با توجه به شروط ماده ۵، میانجی‌ای را انتخاب می‌کند که باید مستقل و بی‌طرف باقی بماند. فرایند میانجیگری از همان ابتدا توسط میانجی زمانبندی شده و در صورت تمایل طرفین می‌تواند تغییر یابد، که این انعطاف‌پذیری نشان‌دهنده ویژگی‌های منحصر به فرد این روش است.

یکی از جنبه‌های مهم قوانین میانجیگری، شرایط محرمانگی است. ماده ۱۰ این قوانین شامل شروط جامع محرمانگی و ماهیت بدون تعصب^۴ دادرسی‌ها در طول میانجیگری و پس از آن در هر دادرسی داور یا قضایی است؛ به گونه‌ای که طرفین نباید از اظهارات یا پیشنهادات ارائه‌شده در طول میانجیگری به عنوان مدارک در مراحل بعدی استفاده کنند. تمامی توافقات حاصل از میانجیگری به صورت کتبی تنظیم و توسط میانجی و طرفین امضا می‌شود؛ و طبق ماده ۱۲، هر یک از طرفین یک کپی از آن دریافت می‌کنند تا در صورت تخطی از توافق، بتوانند از آن به عنوان مدرک استفاده نمایند.

در کنار این مقررات، قوانین میانجیگری دیوان داور ورزش با انتقال تجربیات موفق بین‌المللی سعی در بهبود فرایندهای حل اختلاف دارند. به عنوان مثال، از مطالعات آکادمیک مشخص شده است که انتقال رویکردهای میانجیگری نظام‌های حقوقی بین‌المللی می‌تواند به تدوین قوانین و رویه‌های مدرن در حوزه حل اختلافات ورزشی در ایران کمک کند (موسوی، ۱۴۰۰) علاوه بر این، مقررات جدید شامل پیوسته‌هایی است که جداول هزینه‌های میانجیگری را تعیین می‌کنند و ماده ۱۴ نیز به پرداخت هزینه‌ها و پیشرفت‌های میانجیگری توسط طرفین اشاره دارد. ماده ۱۱، با افزودن بند دال، امکان خاتمه میانجیگری را در صورت امتناع از پرداخت سهم مقرر در هزینه‌ها فراهم می‌کند.

در مجموع، قوانین میانجیگری دیوان داور ورزش با ایجاد یک چارچوب حقوقی یکپارچه، ساده و مطابق با استانداردهای بین‌المللی، تلاش می‌کند تا از یک سو مزایای میانجیگری مانند کاهش هزینه‌ها، حفظ محرمانگی و

¹ Sandu

² Lomax v Lomax

³ Bailli

⁴ bias

افزایش سرعت حل اختلاف را به کار گیرد و از سوی دیگر زمینه بهبود و به روزرسانی قوانین حل اختلاف ورزشی در نظام حقوق بین الملل ورزشی را فراهم آورد.

۶- میانجیگری در نظام حقوق بین الملل در قیاس با دیوان بین المللی داوری ورزش

۶-۱- میانجیگری در نظام انگلستان بعنوان سرمنشأ نظام حقوق کامن لا

در نظام های حقوقی مبتنی بر کامن لا، آیین دادرسی میانجیگری به عنوان یک روش حل اختلاف داوطلبانه و غیررسمی شناخته می شود که بر پایه آزادی عمل طرفین و انعطاف پذیری بالا در تعیین مسیر مذاکرات بنا شده است. در این نظام ها، فرایند میانجیگری عمدتاً بر توافق داوطلبانه طرفین مستقر است؛ به این معنا که طرفین در هر مرحله از فرایند می توانند کنترل کامل بر روی روند مذاکرات داشته باشند و حتی در صورت نارضایتی، روند میانجیگری را قطع کنند یا تغییر دهند (موسوی، ۱۴۰۰). یکی از ویژگی های کلیدی میانجیگری در نظام های کامن لا، حفظ محرمانگی مطلق اطلاعات مطرح شده در طول مذاکرات است. اطلاعات، پیشنهادات و اظهارات طرفین به عنوان اسرار تجاری و شخصی حفظ می شود و در صورت لزوم، در مراحل بعدی به عنوان سند الزام آور مورد استفاده قرار نمی گیرد. این رویه، فضای امن و مطمئنی برای بیان نظرات و بررسی دقیق مسائل حساس فراهم می آورد و باعث افزایش اعتماد و مشارکت طرفین در فرایند می شود.

به عنوان نمونه در نظام حقوقی انگلستان که سرمنشأ نظام حقوق کامن لا است، حجم قابل توجهی از اختلافات که از نظر تعداد با دعاوی مطرح در دادگاه های رسمی برابری می کند، امروزه به نهادهایی واگذار می شود که در آن ها قضاوت توسط ترکیبی از افراد دارای تحصیلات حقوقی و افراد فاقد آن انجام می پذیرد؛ حتی در برخی موارد، ممکن است هیچ حقوقدانی در فرآیند رسیدگی حضور نداشته باشد. این نهادها با روش ها و نگرشی کاملاً متفاوت از سبک سنتی و قضایی کامن لا به حل اختلاف می پردازند. بخش عمده ای از این دعاوی از طریق دادگاه های موسوم به دادگاه های تالی، کمیسیون های اداری و خصوصی بررسی می شوند. در حوزه کیفری، رسیدگی به جرائم سبک بر عهده ماجیسترهاست^۱؛ افرادی عادی که به عنوان قضات صلح عمل می کنند. این افراد معمولاً فاقد تحصیلات حقوقی هستند و با یاری منشی های حقوق دان وظایف خود را انجام می دهند و برای خدمات خود دستمزدی دریافت نمی کنند. صلاحیت آن ها تنها به جرائم جزئی محدود نیست، بلکه در پرونده های کیفری مهم نیز وظیفه دارند در مرحله دادرسی مقدماتی بررسی کنند که آیا دلایل کافی برای ارجاع متهم به دادگاه سلطنتی وجود دارد یا خیر. (قوه قضاییه انگلستان و ولز، ۲۰۲۵)

در زمینه امور اداری نیز، نهادهایی با عناوینی چون دفاتر، کمیسیون ها و دادگاه ها شکل گرفته اند که با برخورداری از صلاحیت های «شبه قضایی» به بررسی و حل و فصل اختلافات ناشی از اجرای قوانین مختلف می پردازند. (ویکی پدیا، ۲۰۲۵)

در نظام های کامن لا، فرایند میانجیگری معمولاً شامل چندین مرحله است. ابتدا، تماس اولیه بین طرفین برقرار شده و در صورت تمایل، یک میانجی مستقل انتخاب می شود. سپس، جلسات مقدماتی جهت تعیین موضوع اختلاف و بررسی

^۱Magistrate

دقیق مسائل برگزار می‌شود. در این مرحله، طرفین با کمک میانجی، به بررسی جزئیات اختلاف می‌پردازند و اهداف، نیازها و اولویت‌های خود را مشخص می‌کنند. در ادامه، جلسات مذاکره اصلی برگزار شده و تلاش می‌شود تا به توافق نهایی برسند؛ در نهایت، اگر توافق حاصل شود، آن توافق به صورت کتبی تنظیم و توسط طرفین امضا می‌شود. لازم به ذکر است که در نظام‌های کامن لا، نتیجه نهایی میانجیگری تنها در صورت تأیید کتبی طرفین الزام‌آور تلقی می‌شود؛ در غیر این صورت، توافق میانجیگری به عنوان یک سند غیرالزام‌آور باقی مانده و امکان مراجعه به دادگاه یا داوری برای حل نهایی اختلاف همچنان فراهم است (جانی پور، قریب، ۱۳۹۶).

انعطاف‌پذیری میانجیگری در نظام‌های کامن لا، به ویژه در حوزه‌های تجاری و ورزشی، موجب کاهش چشمگیر هزینه‌ها و زمان رسیدگی به اختلافات شده است. میانجیگری در نظام‌های کامن لا به دلیل عدم تحمیل تصمیمات الزام‌آور و امکان تغییر روند مذاکرات، از نرخ موفقیت بسیار بالاتری برخوردار است. این موضوع به طرفین امکان می‌دهد تا بدون فشار و استرس ناشی از رویه‌های قضایی رسمی، با اطمینان کامل مسائل خود را مورد بررسی قرار دهند و در نهایت به راه‌حلی رضایی دست یابند.

با توجه به مطالب فوق، آیین دادرسی میانجیگری در نظام‌های کامن لا به گونه‌ای طراحی شده است که علاوه بر کاهش هزینه‌ها و افزایش سرعت رسیدگی، امکان حفظ روابط مثبت و ایجاد فضای گفت‌وگوی سازنده را برای طرفین فراهم کند. این سیستم با فراهم آوردن امکان انعطاف‌پذیری در تعیین شرایط و تغییر روند میانجیگری، نقش مهمی در تسهیل حل اختلافات در حوزه‌های تجاری و ورزشی ایفا می‌کند. از سوی دیگر، در صورت عدم دستیابی به توافق نهایی، طرفین همچنان می‌توانند به سایر روش‌های حل اختلاف نظیر داوری یا مراجعه به دادگاه متوسل شوند.

تحقیقات آکادمیک نشان داده‌اند که سیستم میانجیگری در نظام‌های کامن لا با ارائه رویه‌های داوطلبانه و غیرالزام‌آور، نرخ موفقیت بالاتری در دستیابی به توافق‌های رضایی نسبت به سیستم‌های قضایی سنتی دارد. انعطاف‌پذیری و حفظ کنترل توسط طرفین، باعث افزایش رضایت و کاهش هزینه‌های حل اختلاف می‌شود. همچنین، تحقیقات نشان می‌دهد که انتقال این تجربیات موفق به کشورهای با نظام حقوقی متفاوت، می‌تواند به عنوان الگوی مناسبی برای تدوین قوانین میانجیگری مورد استفاده قرار گیرد (بلک شاو^۱، ۲۰۱۶).

۲-۶- میانجیگری در آلمان بعنوان سرمنشأ نظام حقوق رومی - ژرمنی

در مقابل در نظام‌های حقوقی مبتنی بر رومی-ژرمنی (حقوق مدنی)، میانجیگری به عنوان روشی رسمی‌تر و مستندتر نسبت به نظام‌های کامن لا شناخته می‌شود. در این نظام‌ها، میانجیگری تحت چارچوب‌های قانونی دقیق و تدوین شده قرار دارد که طرفین اختلاف، در صورت تمایل، موظف به پیروی از رویه‌های تعیین شده می‌شوند. برخلاف میانجیگری غیررسمی در نظام‌های کامن لا، توافق‌های میانجیگری در نظام رومی-ژرمنی به عنوان اسناد الزام‌آور تلقی می‌شوند و در صورت عدم رعایت آن‌ها، امکان مراجعه به مراجع قضایی برای اجرای توافق فراهم است (جانی پور، قریب، ۱۳۹۶).

در این سیستم، فرآیند میانجیگری معمولاً با مراحل مشخص و رسمی آغاز می‌شود؛ از برگزاری جلسات مقدماتی جهت تشخیص دقیق موضوع اختلاف و تعیین زمینه‌های مذاکره گرفته تا تدوین و امضای توافق‌نامه نهایی که مستند و قابل اجرا در مراجع قضایی به شمار می‌آید. تمامی مذاکرات و اظهارات مطرح شده در این جلسات، به عنوان اطلاعات

¹ Blackshaw

محرمانه ثبت می‌شوند و در صورت نیاز، می‌توانند به عنوان مدارک قانونی مورد استناد قرار گیرند. این امر به حفظ شفافیت و اطمینان از اجرای صحیح توافقات میانجیگری کمک می‌کند.

همچنین، در نظام رومی-ژرمنی، استانداردهای قانونی و رویه‌های رسمی میانجیگری شامل الزامات دقیق برای انتخاب میانجی، تعیین زمانبندی جلسات و حتی شیوه پرداخت هزینه‌ها است. تمامی این موارد در قوانین میانجیگری تدوین شده و طرفین ملزم به رعایت آن‌ها هستند. به این ترتیب، نتیجه نهایی میانجیگری در این نظام، در صورتی که به‌طور کتبی تأیید شود، به عنوان سند قانونی الزام‌آور تلقی می‌شود و در صورت عدم اجرای آن، امکان پیگیری قضایی وجود دارد (ژومارتیزکی^۱، ۲۰۲۳).

بعنوان مثال در کشور فرانسه که به عنوان مادر نظام حقوق نوشته یا رومی ژرمنی شناخته می‌شود، به منظور پرهیز از ورود مستقیم به فرآیند قضایی، نهاد میانجیگری به عنوان سازوکاری نزدیک و مکمل حقوق مطرح شده است. در این نظام حقوقی، میانجیگری عمدتاً بر اساس اصل تناسب در پیگرد که برای دادسرا پیش‌بینی شده، اجرا می‌شود. در این چارچوب، دادسرا ممکن است اجرای فرآیند میانجیگری را به نهادی بیرونی واگذار کند یا خود مستقیماً آن را مدیریت و هدایت نماید. برخی از قضات تحقیق نیز در چارچوب اختیارات خود در مرحله بررسی، میانجیگری را به انجام می‌رسانند و در صورت دستیابی به نتیجه، تصمیم به عدم تعقیب اتخاذ می‌کنند. (رئوفیان و ابراهیمی، ۱۳۹۸)

علاوه بر دادسرا، دادگاه‌ها نیز در دو وضعیت مجاز به ارجاع پرونده به میانجیگری هستند: یا در قالب بایگانی کردن پرونده مانند رویه دادگاه‌های اطفال در اتریش یا در قالب تعلیق مجازات و سپردن آن به نهادهای بیرون از نظام کیفری، همان‌طور که در برنامه‌های جبران خسارت و ترمیم در انگلستان نیز دیده می‌شود. بنابراین، در فرانسه میانجیگری یا در درون ساختار قضایی انجام می‌گیرد، یا تحت کنترل و نظارت مستقیم نظام دادگستری است. به عبارت دیگر، این سازوکار در فرانسه استقلال کامل از نظام کیفری ندارد، بلکه به عنوان مکملی در کنار آن ایفای نقش می‌کند.

به طور خلاصه، میانجیگری در نظام‌های رومی-ژرمنی به دلیل چارچوب قانونی رسمی و مستند، با رویه‌های دقیق و الزام‌آور، از انعطاف‌پذیری کمتری نسبت به نظام‌های کامن لا برخوردار است؛ اما این ویژگی‌ها موجب می‌شود که توافق‌های میانجیگری در این نظام از نظر اجرایی و حقوقی ثبات بیشتری داشته باشند و امکان اجرای آن‌ها در صورت بروز تخلف، فراهم گردد.

در نظام‌های کامن لا، مقررات میانجیگری اغلب بر اساس سوابق قضایی و تجربه‌های عملی تنظیم می‌شوند؛ به گونه‌ای که داوطلبی بودن فرایند و عدم الزام به اجرای توافق، به عنوان اصول اساسی مطرح است. این موضوع در مقابل نظام‌های حقوقی مدنی که میانجیگری را در چارچوب قوانین رسمی و مستندتری قرار می‌دهند، تفاوت قابل توجهی به همراه دارد. از این رو، آیین دادرسی میانجیگری در نظام‌های کامن لا، با تأکید بر آزادی و انعطاف‌پذیری، به طرفین اجازه می‌دهد تا در هر مرحله از مذاکرات، بر روند تصمیم‌گیری تأثیرگذار باشند و نتیجه نهایی تنها در صورت تأیید کتبی الزام‌آور شود.

۳-۶- میانجیگری در کنوانسیون سنگاپور بعنوان مثالی از نظام حقوق بین الملل

^۱ Zhomartkyzy

اما در نظام حقوق بین الملل و بخصوص تجارت بین الملل، با همه گیری ویروس کرونا و کمبود امکانات دستگاه قضایی و باتوجه به تراکم پرونده ها، اهمیت بالای روش های فراقضایی حل و فصل اختلاف از جمله میانجیگری بیش از پیش نشان داده شد تا کنوانسیون میانجیگری سنگاپور تصویب شود و باتوجه به اینکه استمرار روابط تجاری برای طرفین موضوعیت داشته و طرفین به دنبال ادامه روابط تجاری بلند مدت خود هستند، میانجیگری یکی از مناسب ترین گزینه های پیشرو مورد توجه قرار گرفت .

بر اساس کنوانسیون سنگاپور، در مواردی که موضوع محوری اختلاف، تعیین میزان خسارات (به جای اثبات مسئولیت) باشد یا مواردی که حل و فصل اختلاف مستلزم ارائه راهکارهای نوآورانه بدون اتکا به رویه های قضایی سنتی است، انتخاب فرایند میانجیگری توسط طرفین توصیه می شود. علاوه بر این، توسعه فرهنگ میانجیگری می تواند به تحقق اهداف توسعه پایدار به ویژه آرمان شماره ۱۶ کمک نماید؛ چرا که این آرمان بر ایجاد جوامع صلح طلب و فراگیر، تحقق عدالت، تضمین دسترسی عادلانه به سازوکارهای قضایی، حاکمیت قانون و تأمین صلح از طریق شیوه های حل و فصل اختلاف تأکید دارد. از این منظر، کنوانسیون سنگاپور به عنوان سند حقوقی الزام آوری که ضمانت اجرایی و تسهیل روند میانجیگری را فراهم می کند، به شکل غیرمستقیم در دستیابی به اهداف توسعه پایدار نقش ایفا می نماید. کمیسیون حقوق تجارت بین الملل سازمان ملل متحد (آنستیرال) نیز با تدوین این کنوانسیون، در پی تقویت روابط تجاری بین المللی پایدار و با ثبات بوده است (لو تران، غفاری، ۱۴۰۰).

همچنین کنوانسیون مذکور با ایجاد بستر حقوقی برای تسهیل اجرای توافقنامه های حاصل از میانجیگری در دعاوی فرامرزی، این امکان را فراهم می سازد که توافق های مزبور مستقیماً توسط مراجع قضایی داخلی کشورهای عضو به اجرا گذاشته شوند که حتی ممکن است شامل اقداماتی مانند توقیف اموال نیز گردد. به عبارت روشنتر، طرفین اختلاف این اختیار را کسب می کنند تا برای اجرای مستقیم سازش نامه های ناشی از میانجیگری، بدون نیاز به طی فرایندهای پیچیده، مستقیماً به دادگاه های داخلی کشورهای عضو کنوانسیون مراجعه نمایند. کنوانسیون همچنین مزایای کلیدی میانجیگری از قبیل حفظ محرمانگی فرایند، انعطاف پذیری رویه ها و احترام به اصل حاکمیت اراده طرفین را برای کشورهای عضو به صورت قانونی تضمین می کند. از جنبه دیگر، با توجه به نقش حیاتی جذب سرمایه گذاری های خارجی در رشد اقتصادی کشور ایران، تصویب کنوانسیون سنگاپور و تسهیل روش های جایگزین حل و فصل اختلافات بین المللی می تواند نشان دهنده همسویی و همراهی ایران با تحولات نوین در عرصه شیوه های حل اختلاف باشد که این هماهنگی به طور غیرمستقیم موجب بهبود فضای سرمایه گذاری خارجی و جذب منابع مالی بین المللی خواهد شد .

نتیجتاً با توجه به مقایسه میان میانجیگری در نظام های حقوقی مبتنی بر کامن لا، رومی-ژرمنی، کنوانسیون سنگاپور و دیوان دآوری ورزش، می توان گفت که هر یک از این سیستم ها ویژگی ها و مزایای خاص خود را دارند. در نظام های کامن لا، میانجیگری به طور عمده به صورت داوطلبانه و غیررسمی اجرا می شود و انعطاف پذیری بسیار بالایی در کنترل روند مذاکرات توسط طرفین وجود دارد؛ این ویژگی ها موجب ایجاد فضایی آزاد و محافظت شده برای بیان مسائل حساس و دستیابی به راه حل های خلاقانه می شود، در مقابل، نظام های رومی-ژرمنی با تدوین قوانین دقیق و مستند، روند میانجیگری را رسمی تر و الزام آورتر می کنند؛ توافق های حاصل در این نظام ها پس از تأیید کتبی، به عنوان سند قانونی الزام آور تلقی شده و امکان پیگیری قضایی را فراهم می کنند، همچنین کنوانسیون سنگاپور با توجه به شمولیت و

مقبولیت جهانی و مزایایی چون ضمانت اجرای آسان و ازام آوردن در کشورهای عضو، امکان عملیاتی کردن سازش نامه هار ا در اختیار می گذارد.

دیوان داوری ورزش نیز با تلفیق ویژگی های مثبت هر سه نظام، به ارائه یک چارچوب میانجیگری منعطف و در عین حال استاندارد شده دست یافته است. آیین دادرسی این نهاد، با تنظیم دقیق مقررات، حفظ محرمانگی و ایجاد امکان کنترل داوطلبانه توسط طرفین، مزایای میانجیگری در کاهش هزینه ها، افزایش سرعت حل اختلاف و حفظ روابط مثبت را به ارمغان می آورد؛ در حالی که با تدوین توافق نامه های کتبی، جنبه الزام آور نیز در موارد لازم تأمین می شود.

به طور کلی، ترکیب انعطاف پذیری و آزادی عمل طرفین (مشهود در نظام های کامن لا) با ثبات و تضمین قانونی (ویژگی های نظام های رومی-ژرمنی) و فراگیری جهانی (کنوانسیون سنگاپور) می تواند به بهبود روند حل اختلافات ورزشی کمک کند. دیوان داوری ورزش با اتخاذ رویکردی ترکیبی، توانسته است الگوی موفق را ارائه دهد که نه تنها هزینه ها و زمان رسیدگی را کاهش می دهد، بلکه با حفظ محرمانگی، امکان دستیابی به توافق های رضایی و سازنده را نیز فراهم می آورد. انتقال تجربیات موفق این سه نظام به عنوان مرجعی برای بهبود چارچوب های حقوقی داخلی، می تواند زمینه ساز تدوین قوانین نوین و مؤثرتری در حوزه حل اختلافات ورزشی در ایران شود.

۷- نتیجه گیری کلی و پیشنهادها

در این پژوهش به بررسی میانجیگری در دیوان داوری ورزش پرداخته شد و از طریق مقایسه تطبیقی با نظام های حقوقی مبتنی بر کامن لا و رومی-ژرمنی و کنوانسیون سنگاپور، مزایا و چالش های هر یک از رویکردها شناسایی گردید. دیوان داوری ورزش، به عنوان یک نهاد تخصصی، با تدوین آیین دادرسی میانجیگری و قوانین منسجم، توانسته است چارچوبی منعطف و در عین حال استاندارد برای حل اختلافات ورزشی ارائه دهد. این چارچوب به طرفین اجازه می دهد تا از طریق گفت و گو سازنده و بر اساس توافق داوطلبانه، به راه حل های رضایی دست یابند؛ در صورتی که نتیجه نهایی حاصل نشود، همچنان امکان مراجعه به روش های قضایی یا داوری وجود دارد.

در مقایسه با نظام های کامن لا، که میانجیگری در آن با تأکید بر آزادی عمل و انعطاف پذیری بالا اجرا می شود، نظام های رومی-ژرمنی از رویه های رسمی و الزام آورتر بهره می برند. در نتیجه، در حالی که در سیستم های کامن لا، نتیجه میانجیگری تنها در صورت تأیید کتبی الزام آور تلقی می شود، در نظام های رومی-ژرمنی توافق های میانجیگری به عنوان اسناد قانونی محسوب شده و در کنوانسیون سنگاپور با توجه به فراگیری جهانی آن در صورت عدم رعایت مفاد سازش نامه، امکان پیگیری قضایی و اعمال ضمانت اجراها وجود دارد. مدل دیوان داوری ورزش با تلفیق ویژگی های مثبت هر سه نظام، هم از مزایای انعطاف پذیری و آزادی عمل بهره مند شده و هم با تنظیم دقیق مقررات، از ثبات و تضمین قانونی بهره مند می شود.

همچنین، آیین دادرسی میانجیگری دیوان داوری ورزش با تأکید بر حفظ محرمانگی، تعیین دقیق ضوابط انتخاب میانجی، زمانبندی منظم جلسات و تنظیم مقررات پرداخت هزینه ها، زمینه انتقال تجربیات موفق بین المللی را به نظام حقوقی داخلی فراهم آورده است. این امر می تواند به تدوین قوانین نوین و بهبود روندهای حل اختلاف ورزشی در کشور کمک کند، به طوری که علاوه بر کاهش هزینه های حقوقی و مالی، سرعت رسیدگی به اختلافات نیز افزایش

یابد و روابط میان طرفین حفظ شود. بنابراین، نتیجه‌گیری کلی این است که ترکیب ویژگی‌های انعطاف‌پذیری و آزادی عمل موجود در میانجیگری نظام‌های کامن‌لا با رسمیت و الزام‌آوری قوانین میانجیگری در نظام‌های رومی-ژرمنی و فراگیری جهانی کنوانسیون سنگاپور، در مدل دیوان داوری ورزش به‌خوبی به کار رفته و به عنوان یک الگوی موفق در حل اختلافات ورزشی مطرح می‌شود. این مدل می‌تواند به عنوان مرجعی جهت بهبود و به‌روزرسانی قوانین حل اختلاف در ایران مورد استفاده قرار گیرد؛ زیرا انتقال تجربیات موفق بین‌المللی نه تنها منجر به کاهش هزینه‌ها و افزایش سرعت رسیدگی به اختلافات می‌شود، بلکه موجب ارتقای سطح اعتماد و رضایت طرفین نیز خواهد شد.

در نهایت، پژوهش حاضر تأکید می‌کند که برای دستیابی به راه‌حل‌های پایدار و رضایی در حل اختلافات ورزشی، با توجه به نتایج و تحلیل‌های انجام‌شده، جهت بهبود قوانین میانجیگری ورزشی و افزایش کارایی فرایندهای حل اختلاف در صنعت ورزش، پیشنهادات زیر ارائه می‌شود:

- پیشنهاد می‌شود که قوانین و مقررات مربوط به میانجیگری در ایران به‌طور جامع و دقیق اصلاح شوند. این اصلاحات باید شامل چارچوب‌های قانونی برای انتخاب میانجی‌ها، فرآیند برگزاری جلسات میانجیگری، ثبت کتبی توافقات، و نظارت بر اجرای آن‌ها باشد. برای اجرایی کردن این پیشنهاد، نیاز است که اصلاحات قانونی در زمینه دادرسی مدنی و کیفری صورت گیرد و ماده‌های قانونی مشخصی برای ایجاد مقررات میانجیگری و تعاریف واضح از فرآیندهای مربوط به آن تدوین شوند. این اصلاحات می‌تواند بر اساس تجربیات موفق سایر کشورها مانند انگلستان و فرانسه طراحی و پیاده‌سازی شود.
- با توجه به نقش حیاتی جذب سرمایه‌گذاری‌های خارجی در رشد اقتصادی کشور ایران، تصویب کنوانسیون سنگاپور و تسهیل روش‌های جایگزین حل و فصل اختلافات بین‌المللی می‌تواند نشان‌دهنده همسویی و همراهی ایران با تحولات نوین در عرصه شیوه‌های حل اختلاف باشد که این هماهنگی به‌طور غیرمستقیم موجب بهبود فضای سرمایه‌گذاری خارجی و جذب منابع مالی بین‌المللی خواهد شد.
- توصیه می‌شود بند میانجیگری به عنوان شرط پیش‌فرض در تمامی قراردادهای ورزشی، اعم از قراردادهای تجاری، حمایت مالی، مدیریت رویداد و توافقات خاص، درج شود. این اقدام باعث می‌شود در زمان بروز اختلاف، مسیر حل اختلاف از همان ابتدا از طریق میانجیگری آغاز شود و از ورود به فرایندهای قضایی طولانی و پرهزینه جلوگیری گردد.
- ایجاد مراکز تخصصی میانجیگری که وظیفه ارائه خدمات میانجیگری در زمینه‌های مختلف را داشته باشند، از جمله اقدامات ضروری است. این مراکز باید به‌طور مستقل از نهادهای قضایی فعالیت کنند و از ظرفیت‌های میانجیگران مجرب و متخصص بهره‌مند شوند. علاوه بر این، این مراکز باید زیر نظر نهادهای نظارتی و قانونی قرار گیرند تا کیفیت خدمات میانجیگری تضمین شود. مراکز میانجیگری باید در سراسر کشور به‌ویژه در شهرهای بزرگ و مناطق پرجمعیت راه‌اندازی شوند و به تدریج در مناطق کوچک‌تر نیز گسترش یابند.

- پیشنهاد می‌شود که برنامه‌های آموزشی تخصصی برای قضات، وکلا و سایر فعالان حقوقی در زمینه میانجیگری طراحی و برگزار شود. این دوره‌ها باید بر آشنایی با اصول و روش‌های میانجیگری، نحوه مدیریت جلسات میانجیگری و برخورد با مشکلات معمول در فرآیند میانجیگری تمرکز کنند. همچنین، دوره‌ها باید شامل آموزش‌های عملی و مطالعه پرونده‌های واقعی باشند تا قضات و وکلا توانایی‌های خود را در این زمینه تقویت کنند. این دوره‌ها می‌توانند تحت نظر سازمان‌های حقوقی و دانشگاه‌ها برگزار شوند و به‌طور دوره‌ای ارزیابی شوند تا کیفیت و اثربخشی آن‌ها بهبود یابد.
 - تدوین دستورالعمل‌های دقیق برای انتخاب میانجی، زمان‌بندی جلسات و نحوه ثبت و امضای توافق‌نامه‌های میانجیگری، می‌تواند به استانداردسازی روند میانجیگری کمک کند و از بروز اختلاف‌نظرها و ابهامات حقوقی جلوگیری نماید.
 - تشویق به انجام پژوهش‌های تطبیقی بین نظام‌های حقوقی مختلف (مانند نظام‌های کامن‌لا و رومی-ژرمنی و کنوانسیون‌های بین‌المللی مانند سنگاپور) جهت استخراج بهترین شیوه‌های عملی و انتقال آن‌ها به نظام حقوقی ایران، می‌تواند به تدوین قوانین میانجیگری کارآمدتر کمک کند. همچنین، انجام مطالعات میدانی جهت ارزیابی عملکرد میانجیگری در پرونده‌های واقعی می‌تواند نقاط ضعف و قوت موجود را به‌طور عمیق‌تری روشن کند.
 - تدوین مقرراتی که امکان خاتمه میانجیگری در صورت عدم همکاری مالی یا عدم ادامه مشارکت طرفین را فراهم کند، و در عین حال، در صورت نیاز، سازوکارهایی برای تمدید مهلت میانجیگری از طریق درخواست میانجی یا طرفین تعریف شود. این سازوکارها می‌تواند از فوت وقت جلوگیری کرده و روند حل اختلاف را تضمین کند.
 - ایجاد پل ارتباطی موثر بین دیوان بین‌المللی داوری ورزش و مراجع قضایی جهت تضمین اجرای توافقات میانجیگری و کاهش اختلاف‌های حقوقی ناشی از تفسیر نادرست اسناد میانجیگری، از دیگر پیشنهادات مهم است. این اقدام می‌تواند به افزایش اعتماد طرفین نسبت به میانجیگری و بهبود عملکرد سیستم‌های حل اختلاف کمک کند.
- با اجرای این پیشنهادات، انتظار می‌رود قوانین میانجیگری ورزشی نه تنها هزینه‌های حقوقی و مالی را کاهش داده، بلکه سرعت حل اختلافات را افزایش داده و زمینه حفظ روابط مثبت میان طرفین را فراهم آورند. انتقال تجربیات موفق نظام‌های حقوقی به سیستم‌های حل اختلاف ورزشی ایران می‌تواند در نهایت منجر به تدوین سیاست‌های نوین و بهبود چارچوب‌های حقوقی شود، که این امر در بلندمدت موجب ارتقای سطح رضایت طرفین و ایجاد یک سیستم جامع و کارآمد برای حل اختلافات ورزشی خواهد شد.

منابع:

- ابرقوئی نژاد، سجاد، رئیسی، لیلا، و راعی، محمد (۱۴۰۱). آیین رسیدگی دوپینگ در دیوان داورى ورزش و تأثیر آن بر سلامت ورزش. مجله علوم پزشکی رازی، ۲۹(۵)، ۱۵۲-۱۶۲.
- ابهری، حمید، طالقان غفاری، وحید، و موسوی خطیر، سیدطه، (۱۴۰۱). بررسی تطبیقی سازش در مقررات آیین دادرسی مدنی فراملی و حقوق ایران. پژوهشنامه تطبیقی حقوق، ۶(۱)، ۷-۲۱.
- جانی پور، محمد، و قریب، رضا، (۱۳۹۶). مطالعه تطبیقی قلمرو و معیارهای اعمال میانجیگری کیفری در حقوق ایران، انگلیس و بلژیک. پژوهشنامه حقوق کیفری، ۱(۱)، ۲۳۷-۲۵۸.
- رؤفیان نائینی، شایسته السادات، (۱۳۹۸). تحلیل نهاد میانجیگری، بررسی تطبیقی حقوق ایران و فرانسه. نشریه تحقیقات حقوق خصوصی و کیفری، ۱۵(۱)، ۱۰۳-۱۲۲.
- ساداتی، سیدمحمد، ساداتی، سیدمحمدجواد، و محمدی، بهنام، (۱۳۹۹). میانجیگری در فقه امامیه و حقوق کیفری ایران. مطالعات فقه اسلامی و مبانی حقوق، ۱۴(۴۱)، ۵-۳۰.
- شعاعی، محمد، (۱۴۰۲). حل و فصل اختلافات در رویه دیوان داورى بین المللی ورزش. تحقیقات حقوقی بین المللی، ۵(۱۶)، ۵۱.
- شعبانی مقدم، کوروش، و فراهانی، احسان، (۱۳۹۴). میانجیگری به عنوان شیوه‌ای برای حل و فصل اختلافات در ورزش. پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی، ۴(۳)، ۱۳۵-۱۴۳.
- شعاعی، محمد، و اعراب شیبانی، حسین، (۱۴۰۱). درآمدی بر حل و فصل اختلافات ورزش فوتبال در نظام ایران و بین الملل. تحقیقات حقوقی بین المللی، ۱۵(۵۵)، ۳۶۳-۳۸۱.
- کاکاوند، مصطفی، (۱۳۹۱). مجموعه مقالات همایش صدمین سال تأسیس نهاد داورى در حقوق ایران (چاپ سوم). تهران: مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های حقوقی شهر دانش.
- مقدم ابریشمی، علیرضا، (۱۴۰۰). چالش‌های کنوانسیون میانجیگری سنگاپور و الحاق ایران. مجله حقوقی بین المللی، ۳۸(۶۵)، ۲۶۳-۲۸۰.
- مسعودی لمراسکی، علی، (۱۴۰۱). جسارتی بر دسترسی به دادرسی عادلانه در دیوان داورى ورزش. فصلنامه تحقیقات حقوقی، ۲۵(۹۷)، ۳۹۵-۴۲۰.
- موسوی، سیدعلیرضا، (۱۴۰۰). کارکردها و چالش‌های میانجیگری در ایران. تمدن حقوقی، ۴(۹)، ۳۴۳-۳۵۹.
- لوتران، دانیال، و غفاری، سروش، (۱۴۰۰). میانجیگری، کنوانسیون سنگاپور و حل و فصل اختلافات بین المللی. تهران: انجمن ایرانی مطالعات سازمان ملل متحد.
- Bailii. (2019). [2019] EWCA Civ 1467, 1 WLR 6527.
<http://www.bailii.org/ew/cases/EWCA/Civ/2019/1467.html>
- Blackshaw, I. (2016). Mediating business and sports disputes in Europe. Entertainment and Sports Law Journal, 6(2), 4. <https://doi.org/10.16997/eslj.44>
- Blackshaw, I. (2014). Settling sports disputes by CAS mediation. CAS Bulletin, 1(2014), 25.
- De Oliveira, L. V. P. (2017). Lex sportiva as the contractual governing law. The International Sports Law Journal, 17, 101-116.
- Hasler, E. (2017). Back to the future: The first CAS arbitrators on CAS's first award. In A. Duval & A. Rigozzi (Eds.), Yearbook of International Sports Arbitration 2016 (pp. 1-15). T.M.C. Asser Press.

- Judiciary of England and Wales. (n.d.). Magistrates. Retrieved April 6, 2025, from <https://www.judiciary.uk/about-the-judiciary/magistrates/>
- Judiciary of England and Wales. (n.d.). Court structure. Retrieved April 6, 2025, from <https://www.judiciary.uk/about-the-judiciary/court-structure/>
- Kamenecka-Usova, M. (2021). Legal aspects of alternative dispute resolution in sports law [Doctoral dissertation, Rīga Stradiņš University]. https://doi.org/10.25143/prom-rsu_2021-0-dts
- Mavromati, D. (2015). Mediation of sports-related disputes: Facts, statistics and prospects for CAS mediation procedures. CAS Bulletin, 2(2015), 1–10.
- Muiris-Lyons. (2025). Mediation in sports law disputes: The latest research. Retrieved April 6, , from <https://muirislyonslegal.com/mediation-in-sports-law-disputes-the-latest-research/>
- Noshadha, S., & Kushnir, Z. (2020). Mediation as an alternative method of resolving disputes before applying to international sports arbitration courts. Science in Olympic Sport, 1, 76.80.
- Sandu, C. (2015). ADR in sport disputes: Should mediation be used over arbitration? Conflict Studies Quarterly, 11, 57–68.
- Wikipedia contributors. (n.d.). Quasi-judicial body. In Wikipedia. Retrieved April 6, 2025, from https://en.wikipedia.org/wiki/Quasi-judicial_body.

